

флористичних областей (7 видів). Серед життєвих форм – дерева (9 видів). Зелені насадження пришкольних територій 3-х навчальних закладів м. Семенівка виступають як багатофункціональні території, що поєднують рекреаційні, санітарно-гігієнічні функції та мають навчально-виховне значення.

Список використаних джерел

1. Потоцька С.О. Систематична різноманітність та екологічні особливості дендрофлори пришкольних територій загальноосвітніх навчальних закладів міста Чернігова/ С.О. Потоцька // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. [Вип. № 12 (Ч.ІІ, Біологія)]. – Луцьк – 2015 – С. 149–154.
2. Тахтаджян А.Л. Флористические области Земли. / А.Л. Тахтаджян – Л.: Наука, – 1978. – 247 с.

УДК 631.358

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Шумейко А. Г., студ. гр. АГ - 161

Науковий керівник: Чмель О. П., ст. викладач

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Картопля належить до найважливіших сільськогосподарських культур. В світовому землеробстві посідає одне з перших місць поряд з рисом, пшеницею і кукурудзою. Це культура універсального використання.

Батьківщиною картоплі вважають Південну Америку (Чилі, Перу, Болівія) де її вирощували за 2 тис. років до н. е. В Європу (Іспанія) вона була завезена в 1565 р., звідки поступово поширилася в Італію, Францію, Голландію та інші європейські країни, в Росію картопля була завезена Петром I із Голландії (1710-1725рр.). Інтенсивно в Росії почали вирощувати в 1765 року [1].

Тепер картопля вирощується на всіх континентах в більшості країн світу на площі 20 млн. га. Найбільші посівні площі в європейських країнах – до 13 млн. га. В СНД картопля займає 6,0-6,5 млн. га. Світове виробництво картоплі становить 300 млн. т. головні виробники на американському континенті – США і Канада, в Азії – Китай і Індія, Європі – Росія, Білорусія, Польща, Німеччина[2].

Згідно статистики Україна знаходиться серед країн – найбільших виробників картоплі в світі. Посівні площі становлять понад 1,3 мільйонів гектарів. З середньою врожайністю 16-19 тонн на гектар. Найбільші масиви зосереджені в Поліссі – близько 60 % та в Лісостепу – до 30 %. Щорічно виробляється 20 млн. тонн бульб, а споживачів всього 45 млн. на одну людину в Україні припадає зверху 400 кг картоплі на рік.

У підсумковому аналізі інформації ФАО за обсягами виробництва бульби Україна стабільно входить до 5 країн — найбільших світових її виробників, поступаючись Китаю, Індії та Росії, випереджає за вказаним показником США.

Світове виробництво картоплі зосереджене у більш ніж 160 країнах на різних континентах. При цьому найбільшим виробником картоплі в світі залишається Китай з обсягом 99,1 млн. т, що становить 21% від загального підсумку. Друге місце займає Індія з показником 43,8 млн. т, або 9%, а третє — Росія, відповідно, 31,1 млн. т і 6%

Частка України в світовому виробництві картоплі становить 5%, а США — близько 4%. На решту країн світу припадає 55% усього виробництва картоплі.

Одним із важливих показників ефективності картоплярства в різних країнах світу є рівень середньої урожайності. Вказаний показник є важливим критерієм порівняльної оцінки ефективності технології вирощування картоплі, сортів та системи удобрення і захисту в різних країнах світу [3].

Незважаючи на великі обсяги виробництва, дуже мало української картоплі або продуктів переробки можна знайти на світовому ринку.

Основною причиною цього є обмежений доступ української картоплі на сусідні ринки: країни Західної Європи, члени ЄС забороняють ввозити на свою територію свіжу українську картоплю через дуже жорсткі санітарні вимоги; торгівля з Росією була призупинена через складну політичну ситуацію. Теперішній експорт в напрямку сходу коливається в межах 15-20 тисяч тонн.

Оскільки виробництво картоплі залежить від природно-кліматичних та погодних умов, з року в рік змінюється урожайність та ринкові ціни будуть коливатись. Великі країни-виробники картоплі, створили умови «перевиробництва». Так як в Україні зв'язок з іншими ринками мінімізований, коливання цін в річному діапазоні може бути екстремальним. Іншою визначальною особливістю українського картопляного сектору є те, що переважна більшість (більше 90%) виробництва картоплі знаходиться в руках непрофесійних виробників.

В даний час український картопляний сектор вдосконалюється, але ще недотягнув того рівня, щоб повністю конкурувати в усіх аспектах з головними гравцями світового ринку. Собівартість виробництва картоплі в Україні відносно висока через низьку урожайність з гектару. Наприклад, зрошення, збалансоване внесення добрив та адекватна боротьба зі шкідниками, підбір високо сортових властивостей бульб, все ще не є стандартною практикою для всіх виробників.

Деякі з наступних факторів можуть пояснити, чому сектор не зміг докласти зусиль для повної професіоналізації:

- сильне коливання ринкових цін на картоплю ускладнює прийняття рішення стосовно великих структурних інвестицій у вирощування та зберігання картоплі;
- право власності на землю чи довгострокові договори оренди не є загальними стандартами. Тому система землекористування не заохочує довгострокові інвестиції у систему зрошення та якість ґрунтів;
- сучасний стан внутрішнього ринку не вимагає картоплі високої якості.

Інвестиції міжнародної переробної компанії могли б привести до модернізації картопляної галузі України. Проте, якщо Україна хоче залучити такого міжнародного гравця, то спочатку потрібно зробити подальші кроки для вдосконалення картопляного сектору [4].

За останні роки українські виробники втратили можливість експортувати картоплю до країн Митного союзу. На щастя, торік нарешті відбулися позитивні зміни в експортній динаміці. Так, українські виробники картоплі звернулися до представників Держспоживслужби, які допомогли створити механізм експорту до країн ЄС шляхом встановлення вільних ділянок. Виробники готові працювати за європейськими нормами та сертифікувати великі ділянки, на яких вирощують картоплю. Мають на меті не лише експортувати, але й гідно пересувати картоплю в межах України, доводячи, що її якість заслуговує на увагу та повагу [5].

2019 року середня ціна 1 кг картоплі на споживчому ринку рекордно зросла впродовж останніх місяців. При цьому досить різке зростання зафіксовано із травня місяця. А у вересні 2019 року середня ціна (визначається як середньозважена за усіма регіонами) на ринку картоплі досягла максимуму і склала 14,63 грн за 1 кг, тоді як в той же період 2018 року вона не перевищувала 6,86 грн. Тобто, за рік відбулося більш ніж майже двократне її зростання.

У 2019 році посівні площі під картоплею в усіх категоріях господарств зменшилися на 0,8 % – до 1308,9 тис. га. Інша проблема здебільшого технологічна – втрати картоплі, які подекуди можуть сягати від 20 % до 40 % урожаю в залежності від сорту, погодних умов вирощування та збирання, та умов зберігання, решти інших факторів.

За попередніми даними аналізу інформації оперативної статистики станом на 1 жовтня 2019 року картоплю зібрано на площі 1293,8 тис. га та отримано валовий збір 19956,7 тис. тонн при середній урожайності 15,41 т/га. Це значно нижче тих показників, які були отримані у 2018 році. Фактично недобір врожаю картоплі цього року складає близько 2,5 млн тонн.

Якщо ми уважно проаналізуємо продовольчий баланс за минулі роки, то зможемо чітко побачити основні проблемні аспекти функціонування вітчизняного ринку картоплі. Насамперед, варто відзначити, що на ринку досить значні обсяги картоплі у майже 7 млн тонн

щорічно використовують для годівлі худобі і птиці. Ця проблема давно потребує вирішення, адже господарства населення постійно відчувають проблеми із забезпеченням кормами тварин, а відтак змушені використовувати в годівлі картоплю замість того, щоб пустити її в товарний обіг. А з іншої сторони саме проблема із збутом надлишків картоплі спонукає господарства населення використовувати її в якості корму для годівлі тварин.

Можна зробити висновок, що за останні 9 років сальдо торгівлі картоплею майже кожного року було від'ємне за виключенням 2017 і 2018 рр. При цьому минулого року експорт картоплі виявився найвищим за аналізований період та склав майже 22,2 тис. тонн, тоді як імпорт – 5,8 тис. тонн. Середня ціна експорту картоплі є нижчою за ціну імпорту за виключенням 2019 року. Пояснюється це тим, що Україна імпортує значні обсяги так званої молодшої картоплі та насінневого матеріалу, ціна на який є порівняно вищою, у порівнянні з звичайною товарною картоплею.

Особливість імпорту картоплі у 2019 році полягає саме в переважанні значної частки товарної картоплі, оскільки питома вага молодшої картоплі, як правило, не перевищує 5-8 тис. тонн щорічно та має сезонний характер зростання попиту здебільшого у весняний період року.

У майбутньому для запобігання виникненню подібних ситуацій на ринку слід на державному рівні передбачити фінансову підтримку товаровиробникам картоплі та сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам в частині компенсації витрат на будівництво сучасних картоплесховищ, що дозволить зменшити сезонний характер коливання попиту та ціни на цю вкрай важливу продовольчу культуру. Також необхідна державна програма відновлення і розвитку картоплярства в сільськогосподарських підприємствах.

Цілком реально збільшити площі посіву в сільськогосподарських підприємствах до 100 тис. га, що зменшить ризики волативності економічної кон'юнктури ринку та сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки та диверсифікації агробізнесу [6].

Список використаних джерел

1. С.М. Каленська, Н.В. Кнап, І.О. Федосій. Картопля: біологія та технологія вирощування : монографія. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017.
2. М.Я. Дмитришак, В. А. Мокрієнко, А. В. Юник Морфобіологічні особливості та технології вирощування технічних культур: Навчальний посібник. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 484с.
3. Ю. Кернасюк. Ринок картоплі: основні тренди. *Агробізнес сьогодні. Інформаційно-аналітична газета*. 2018. - URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniyi-hektar/item/10262-rynok-kartopli-osnovni-trendy.html>
4. Дорожня карта для України. Експортна стратегія для продуктів переробки картоплі. Карст Вейнінг, Нідерландська організація картоплі. УАВК. 2017.
5. Т. Ковальчук. Ринок картоплі: маємо потенціал та можливості, але є й проблеми. *GrowHow.in.ua • [Як вирощувати]* – онлайн-журнал. 2019. - URL: <https://www.growhow.in.ua/rynok-kartopli-maiemo-potentsial-ta-mozhlyvosti-ale-ie-y-problemy/>
6. Ю. Кернасюк. Ринок картоплі: чого варто очікувати. *GrowHow.in.ua • [Як вирощувати]* – онлайн-журнал. 2019. - URL: <https://www.growhow.in.ua/rynok-kartopli-choho-var-to-ochikuvaty/>